

1201 (2021-2022) – Nr. 1
ingediend op 21 maart 2022 (2021-2022)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Karl Vanlouwe en Johan Deckmyn

over het onderhoud
met de Oekraïense zaakgelastigde in België

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maike De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneeckhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Debriefing door minister-president Jan Jambon.....	4
2. Vragen van de leden.....	5
2.1. Tussenkoms van Johan Deckmyn	5
2.2. Tussenkoms van Karl Vanlouwe	5
2.3. Tussenkoms van Joris Nachtergaele	6
2.4. Tussenkoms van Staf Aerts	6
2.5. Tussenkoms van Karin Brouwers.....	6
2.6. Tussenkoms van Bart Tommelein	7
2.7. Tussenkoms van Karl Vanlouwe	8
3. Antwoord van minister-president Jan Jambon	8
3.1. Aanvullende vraag van Johan Deckmyn	9
3.2. Repliek van minister-president Jan Jambon	10
Gebruikte afkortingen	11

Op 15 maart 2022 gaf minister-president Jan Jambon in de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme een debriefing over het onderhoud dat hij op woensdag 9 maart had met Yehor Pivovarov, de Oekraïense zaakgelastigde in België. Aansluitend op de debriefing konden de commissieleden vragen stellen.

(De vergadering werd als hybride vergadering georganiseerd.)

1. Debriefing door minister-president Jan Jambon

Minister-president *Jan Jambon* brengt verslag uit over zijn onderhoud van vorige woensdag, al zijn de feiten sindsdien jammer genoeg verder in de verkeerde richting geëvolueerd.

Yehor Pivovarov gaf een overzicht van de situatie in zijn land, veertien dagen na de invasie door troepen van de Russische Federatie. Het beeld dat hij van de toestand schetste, was scherp en pijnlijk. Hij sprak over al meer dan 65 kinderen die werden gedood, bovenop de honderden andere burgerlijke en militaire slachtoffers, en over zeventien gemeenten en steden en heel veel infrastructuur die werden verwoest. Soms werd de zaakgelastigde overmand door emoties. Zijn eigen grootouders en heel wat van zijn vrienden wonen vandaag nog in het belegerde Kiev.

Volgens de zaakgelastigde gaat het in veel gevallen om pure oorlogsmisdaden. De Oekraïense overheid verzamelt daarvan de bewijzen met de bedoeling dat materiaal na de oorlog te bezorgen aan het Internationaal Strafhof.

Hij uitte bovendien zijn bezorgdheid over de nucleaire dimensie van de oorlog. Kritieke nucleaire voorzieningen zijn in handen gevallen van het Russische leger. Men heeft daar geen controle meer over.

De zaakgelastigde gelooft rotsvast dat de Oekraïners de oorlog zullen winnen, waarbij hij verwijst naar de toenemende verzetshaarden tegen de agressor en de vrijheidsdrang van het Oekraïense volk. Volgens hem is het moreel van de Russische troepen ook bijzonder laag en is er grote onrust en groot ongenoegen in Rusland.

Verder toonde Yehor Pivovarov zich ontgoocheld over de NAVO, omdat die weigert om een no-flyzone in te stellen boven zijn land. Dat zou volgens hem de opmars van het Russische leger helemaal kunnen stoppen en de nederlaag van de agressor inluiden.

Meermaals uitte de zaakgelastigde zijn grote dankbaarheid voor wat Vlaanderen, de Vlaamse overheid en zoveel Vlamingen doen voor zijn land en volk. Hij prees de snelheid waarmee de Vlaamse overheid in actie geschoten is. Hij verzekerde ook dat het grote merendeel van de Oekraïense vluchtelingen heeft aangegeven zo spoedig mogelijk na afloop van de oorlog te willen terugkeren.

Secretaris-generaal van DKBZA Julie Bynens en de minister-president gaven meer uitleg over de manier waarop Vlaanderen Oekraïne steunt. Meteen op 24 februari heeft de regering beslist om alle lopende uitvoervergunningen voor dualusegoederen met bestemming Rusland en Wit-Rusland te schorsen. Daarmee werd geanticipeerd op het bijkomende sanctiepakket dat de EU op 25 februari goedkeurde.

Vlaanderen steunde uiteraard de goedkeuring van een fors EU-sanctiepakket en keurde zelf ook onmiddellijk humanitaire hulp goed, om tegemoet te komen aan de noden van de vele mensen die door het conflict op de vlucht sloegen. Als eerste noemt hij een bedrag van 200.000 euro voor het Poolse Centrum voor Internationale Hulp, zodat die organisatie de aanzwellende toestroom van vluchtelingen in Polen

kan helpen met een onderkomen, en in medische hulp kan voorzien in Oekraïne zelf met een veldhospitaal en de ontplooiing van een medisch interventieteam.

Daarnaast werd aan Rode Kruis Vlaanderen 200.000 euro toegekend voor zijn inzet bij de bescherming van en hulpverlening aan burgers, gewonden en zieken, en personen die van hun vrijheid beroofd zijn in het conflict. Ook via het Centrale Fonds voor Humanitaire Respons van de VN, waaraan Vlaanderen jaarlijks bijdraagt, worden momenteel hulpaanvragen voor Oekraïne opgenomen.

De Vlaamse Regering geeft ook actief uitvoering aan de EU-richtlijn Tijdelijke Bescherming (EU-richtlijn 2001/55/EG betreffende tijdelijke bescherming). Zij heeft meteen een taskforce opgericht binnen de Vlaamse overheid om de opvang en het verblijf van Oekraïense vluchtelingen op een kwaliteitsvolle manier te ondersteunen en om de nodige voorzieningen zoals onderwijs en toewijzing naar werk aan te bieden. Momenteel heeft men minder zicht op de Oekraïense burgers die hier bij privé-inwoners verblijven. De zaakgelastigde gaf echter aan dat zijn ambassade kan helpen om zicht te krijgen op het geheel. De Vlaamse Regering heeft de ambitie om tegen het einde van de maand samen met de lokale besturen 18.000 opvangplaatsen te kunnen aanbieden aan Oekraïense vluchtelingen.

Er werd afgesproken om contact te houden en verder te onderzoeken waar en op welke wijze Vlaanderen Oekraïne en de Oekraïners kan blijven steunen, zowel hier in Vlaanderen, waar het in opvang voorziet voor wie aankomt en steun nodig heeft, als op het Europese en internationale toneel, waar het samen met zijn bondgenoten verzekert dat Rusland de gevolgen draagt van zijn agressie.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkost van Johan Deckmyn

Johan Deckmyn waardeert het dat de minister-president een gesprek had met de zaakgelastigde over de oorlog die door Rusland is gestart, waarmee hij heeft aangetoond dat Vlaanderen zich betrokken voelt bij de miserie die Oekraïne treft. Het daarin geschetste beeld is inmiddels alleen maar scherper geworden.

Controle over kerncentrales is cruciaal. Zijn er volgens de zaakgelastigde indicaties dat Rusland de situatie strategisch misbruikt?

Het lid vreest dat de bepleite no-flyzone niet zal lukken omdat de NAVO daarmee rechtstreeks betrokken zou worden. Hij wijst erop dat een gebied op 20 km van de Poolse grens, dat actief gebruikt wordt door het Westen, nu al wordt beschoten. Dat neemt niet weg dat alle mogelijke andere initiatieven genomen moeten worden om Oekraïne verder te ondersteunen.

Zijn er nog opvolgingsgesprekken gepland? Is er al zicht op de aanstelling van een nieuwe ambassadeur?

Tot slot treedt het lid nog bij dat de oorlog heel dichtbij is gekomen, zoals ook hij heeft ervaren in zijn contacten met kennissen in Kiev, die gesprekken moeten onderbreken om naar een schuilkelder te gaan.

2.2. Tussenkost van Karl Vanlouwe

Voor *Karl Vanlouwe* is het duidelijk dat de solidariteit in Vlaanderen en in heel Europa bijzonder groot is op alle niveaus, wat uiteraard positief is.

Is er ondertussen verdere informatie over de oorlogsmisdaden? De aanpak daarvan zal een grondige voorbereiding vergen, maar hij hoopt dat zeer spoedig een klacht

kan worden ingediend bij het Internationaal Strafhof. In weerwil van propaganda-machines als de Russische tv, zijn ondertussen al feiten zichtbaar geworden zoals het aanvallen van moederhuizen, scholen en andere burgerdoelwitten. Steden worden ingesloten en krijgen alleen corridors aangeboden in de richting van de agressor.

Ook hij begrijpt waarom de zaakgelastigde aandringt op een no-flyzone, maar het is bijzonder moeilijk om daarover te beslissen en de NAVO-partners op één lijn te krijgen. Daar moet zeer goed over nagedacht worden in het licht van mogelijke escalatie. Anderzijds kan men niet lijdzaam blijven toezien.

Het lid hoopt dat de solidariteit gecoördineerd verloopt en is dan ook blij met de oprichting van de taskforce. Hij is ervan overtuigd dat de opvang kwaliteitsvol zal gebeuren.

Verder neemt hij aan dat de gebruikelijke terugkoppeling naar het parlement zal plaatsvinden over de inzet van de genoemde bedragen voor humanitaire hulp. Wel vraagt het lid of de minister-president meer duidelijkheid kan geven over de 18.000 opvangplaatsen. Wat is de stand van zaken?

2.3. Tussenkoms van Joris Nachtergaele

Joris Nachtergaele gaat in op de vraag om Rusland te weren uit internationale organisaties. Wat is het standpunt van de Vlaamse Regering? Welke acties kan Vlaanderen daartoe ondernemen?

Verder informeert het lid waarom de sanctie om Russische schepen de toegang te ontfeggen tot Europese havens het niet gehaald heeft tijdens het Europese overleg in Versailles. Hoe staat de Vlaamse Regering daar tegenover?

Tot slot vraagt hij de stand van zaken in de plannen om de open Vlaamse economie bij te staan bij de verwerking van de directe en indirecte impact van de economische sancties tegen Rusland. Welke sectororganisaties vroegen al om hulp bij de diversificatie van hun afzetmarkt?

2.4. Tussenkoms van Staf Aerts

Staf Aerts is zich bewust van de emotionele geladenheid die niet alleen te merken is bij de zaakgelastigde maar bijvoorbeeld ook aan de respons op lokale initiatieven. Mensen met Oekraïense wortels tonen hun ongerustheid en leven mee van dag tot dag, maar richten hun haat daarbij gelukkig op Vladimir Poetin en niet op Russen in het algemeen. Het is voor het lid hoopgevend dat geen volkeren tegen elkaar worden opgezet. Dergelijke mensen met Oekraïense achtergrond kunnen ook een rol spelen bij de opvang van vluchtelingen. Naast hun bereidheid om te helpen, valt ook hun optimisme op. Men hoopt in de zomer te kunnen terugkeren voor de heropbouw van het land. Anderzijds is het wel nodig om zich mentaal voor te bereiden op een conflict dat langer duurt, merkt hij op.

Tot slot vermeldt hij nog de ongerustheid over fake news en vraagt hij of de vrees voor uitbreiding naar andere landen aan bod is gekomen in het gesprek met de zaakgelastigde.

2.5. Tussenkoms van Karin Brouwers

Karin Brouwers was de voorbije ochtend getroffen door de getuigenissen van uit hun land gevluchte Oekraïense vrouwen tijdens de parlementaire vergadering van de Raad van Europa, die in spoedzitting bijeen is over een resolutie om Rusland uit de assemblee te zetten. Ze begrijpt dat het onderhoud met de zaakgelastigde op dezelfde manier aangrijpend moet zijn geweest.

Er is inderdaad sprake van een humanitaire ramp, maar de Vlaamse Regering en de Federale Regering doen hun best om de hulp te coördineren. De opvang van vluchtelingen staat niet ter discussie.

De discussie over de no-flyzone is angstwekkend. Volgens het lid moet op dit moment gemikt worden op de-escalatie. Elke dag waarschuwt een leider of diplomaat voor een kernoorlog. Dat moet volgens haar stoppen om te vermijden dat de voorstelling zichzelf doet uitkomen. Schrikbarende boodschappen helpen de zaak niet vooruit, integendeel.

Zijn de Vlaamse overheidsdiensten voldoende voorbereid op de gevreesde cyberaanvallen? Is de economische nevenschade voor Vlaanderen van alle sancties al berekend? Hoe worden de bedrijven geholpen? In dat verband is ze alvast blij met de recente regeringsbeslissingen over duurzame energie, meer bepaald de verhoogde premies. Men moet immers af van de afhankelijkheid van Russisch gas.

Het belangrijkste is nu dat de diplomatieke weg openblijft en dat er een staakt-het-vuren komt, gevolgd door vredesgesprekken. Ze wijst op de mogelijke rol van een federaal land als België, waarin samengewerkt wordt door verschillende bevolkingsgroepen op één grondgebied.

2.6. Tussenkoms van Bart Tommelein

De fractie van *Bart Tommelein* veroordeelt met klem de Russische agressie en de schending van de territoriale integriteit en soevereiniteit van Oekraïne. Vladimir Poetin blijkt niet de meesterstrateg te zijn die sommigen in hem zien. De kans dat Oekraïne NAVO-lid wordt, is zo goed als onbestaande, maar ondertussen is het bondgenootschap wel versterkt en is ook Europa meer verenigd en daadkrachtiger dan ooit.

EU-lidmaatschap lijkt het lid evenmin haalbaar op korte termijn. Er moet immers unaniem beslist worden en er is geen spoedprocedure. Bovendien verbindt het lidmaatschap op grond van artikel 42 van het Verdrag betreffende de Europese Unie alle lidstaten tot alle bijstand. Dat betekent evenwel niet dat een hecht partnerschap niet mogelijk is. Dat is er trouwens al met de DCFTA. In Versailles spraken de regeringsleiders van de EU zich alvast gematigd positief uit over de verzoeken van Oekraïne, Georgië en Moldavië. Deelt de Vlaamse Regering dat standpunt?

Wat de impact van de sancties op de havens betreft, die de scheepvaart nog niet verbieden maar wel bemoeilijken met extra controles – al weigeren sommige containerterminals ook al ladingen –, informeert hij naar de uitkomst van de bespreking tussen Vlaamse en federale topambtenaren. Pleit de Vlaamse Regering zoals de Federale Regering voor een brede, Europese coördinatie? Hoe loopt het overleg op dat laatste niveau?

De EU onderzoekt maatregelen om de economie te beschermen tegen terugslagsancties maar ook tegen de gevolgen van de Westerse sancties zoals de stijgende energieprijzen. Wat is het standpunt van de Vlaamse Regering? Gaat ook zij na of maatregelen nodig zijn om die impact te beperken?

Welk nuttig materiaal zouden Vlaamse bedrijven kunnen leveren aan Oekraïne? Formuleerde de zaakgelastigde bijkomende verzoeken om humanitaire hulp?

Hij feliciteert de Vlaamse Regering met de snelle beslissing om meteen de lopende leveringsvergunningen aan Rusland te schorsen. Kreeg Vlaanderen ook aanvragen van vergunningen voor defensiegerelateerde producten of ordehandhavingsmateriaal naar Oekraïne?

Had de minister-president of de Vlaamse administratie recent bilaterale contacten met Finland of Zweden, en gaven zij daarin aan dat ze lid willen worden van de NAVO? Wat is het standpunt van de Vlaamse Regering?

2.7. Tussenkost van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe sluit zich aan bij de vraag over de impact van het EU-sanctiepakket in Vlaanderen, onder meer op de havens. Klopt het dat Russische en Oekraïense matrozen worden geweerd? Wat is de impact op de export van onder meer fruit, meer bepaald peren?

3. Antwoord van minister-president Jan Jambon

Minister-president *Jan Jambon* antwoordt dat inmiddels de helft van de Oekraïense kerncentrales in Russische handen is. Het FANC rapporteerde dat er op dit moment geen veiligheidsprobleem is. Het is uiteraard wel een strategisch wapen in de energievoorziening en zo heeft Rusland een bijkomend pressiemiddel.

Wat de no-flyzones betreft, begrijpt hij de Oekraïense vraag, maar wijst hij op de risico's. Een bijdrage van de NAVO betreft haar in een oorlog met Rusland.

Sinds het onderhoud is er nog geen opvolgingsgesprek geweest, maar de kanalen blijven open. Zelf is hij permanent bereikbaar voor de zaakgelastigde. Over een nieuwe ambassadeur heeft hij geen informatie, maar president Volodymyr Zelensky heeft allicht andere prioriteiten.

Over de oorlogsmisdaden bevestigt hij nogmaals de voorbereiding door Oekraïne van het dossier om naar het Hof van de Rechten van de Mens en naar Genève te stappen.

Wat de opvangplaatsen betreft, verbindt de regering zich ertoe om alvast tegen het einde van de week 6000 plaatsen te kunnen aanbieden, en 18.000 tegen het einde van de maand. Dat wordt samen met de lokale besturen bekeken. Daarnaast zijn er de plaatsen bij mensen thuis, waarvan hij evenwel verwacht dat sommige na verloop van tijd vervangen zullen moeten worden. De regering gaat ervan uit dat de privéplaatsen vroeg of laat collectief ingevuld moeten worden.

De minister-president heeft aan FIT een prognose van de economische impact van de sancties gevraagd.

Rusland weren uit internationale organisaties moet volgens de Vlaamse Regering geval per geval bekeken worden samen met de EU-partners. De administratie Buitenlandse Zaken bezorgde alvast een afwegingskader aan de departementen van de Vlaamse overheid.

Russische schepen weren uit de havens is een moeilijker geval omdat de impact op de lidstaten ongelijk is. Voor wie er geen heeft, is dat gemakkelijker dan voor wie er grote heeft zoals Vlaanderen en Nederland. Voorlopig is er nog geen verbod, maar dat wordt opgevolgd.

Bedrijven direct bijstaan met geld is nog niet aan de orde. De regering besliste gisteren wel om de waarborgregeling van Gigarant voor bedrijven open te stellen, naast een bijkomende leningscapaciteit van 100 miljoen euro, zowel voor bedrijven die slachtoffer zijn van de sancties als voor zij die geconfronteerd worden met hoge energierekeningen.

De minister-president is het ermee eens dat men zich hier niet tegen Russische mensen moet keren. Zij kijken anders tegen het conflict aan dan de Russen in

Rusland omdat zij andere informatie krijgen. Het gaat om een regime dat zich keert tegen burgers, niet om burgers tegen burgers.

De twee grote onzekerheden op dit moment zijn het aantal vluchtelingen en de duur van hun opvang. De Vlaamse Regering hanteert in haar crisisbeleid het principe om het beste te verhoppen en zich voor te bereiden op het ergste. Zij engageert zich ertoe om een uiterste inspanning te leveren om een en ander in goede banen te leiden, al wil hij niet gewagen van een 'wir schaffen das'.

Over de buurlanden is niet gesproken tijdens het onderhoud. Voor cyberaanvallen zijn de administratie en Digitaal Vlaanderen in opperste staat van paraatheid gebracht. Verder verwijst hij naar zijn antwoord dat hij binnenkort zal geven op een vraag om uitleg van Stijn De Roo over het cybernoodplan van de Vlaamse overheidsdiensten.

Wat het EU-lidmaatschap betreft, heeft hij begrip voor de huidige opwelling van solidariteit, maar ook in de zwaarste storm moet men het hoofd koel houden. De voorwaarden voor en de consequenties van een dergelijk lidmaatschap zijn enorm. Oekraïne is op dit moment niet in een positie waarop dat in het perspectief komt. Aan de criteria moet niet getornd worden, maar het land bijstaan om ooit het lidmaatschap te verwerven, is natuurlijk iets anders.

Voor de havens dringt Vlaanderen, waar zich de tweede grootste bevindt, aan op betere coördinatie op Europees niveau.

De samenstelling van het nuttig materiaal evolueert. Van de zaakgelastigde heeft hij een lijst gekregen, met voornamelijk medisch materiaal. Hij gaf de opdracht aan de administratie Buitenlandse Zaken de mogelijkheden te bekijken, maar de welwillendheid is er, verzekert hij.

Tot nu toe waren er geen bilaterale gesprekken met Finland of Zweden over NAVO-lidmaatschap, maar morgen vertrekt hij voor een korte periode naar Noorwegen en Zweden, en iets zegt hem dat het ter sprake kan komen. Zijn standpunt is dat soevereine staten daar op een autonome manier over moeten kunnen beslissen. Andere staten hebben daar niets mee te maken.

3.1. Aanvullende vraag van Johan Deckmyn

Johan Deckmyn wil weten op welke manier het parlement geïnformeerd zal worden over de bevindingen van FIT.

Wat de vluchtelingen betreft, is hij blij dat de minister-president zich niet waagt aan 'wir schaffen das'. Ook het besef dat het privé-engagement bij een aanslepend conflict niet vanzelfsprekend blijft en dat het mettertijd door de overheid moet worden overgenomen, is een goede zaak.

Het probleem blijft evenwel dat de huidige asielcentra met het structurele probleem van uitgeprocedeerde personen zitten, terwijl men nu Oekraïners zou moeten kunnen opvangen, want dit is hun eigen cultuurregio.

Tot slot informeert hij naar de Vlamingen die nu nog in Oekraïne zijn. Wat met personeel van FIT en diplomatiek personeel? Wat is de strategie? Zijn alle Vlamingen in veiligheid?

3.2. Repliek van minister-president Jan Jambon

Minister-president *Jan Jambon* stelt voor dat de terugkoppeling naar het parlement op dezelfde manier plaatsvindt als deze. Zodra er informatie is, zal hij contact opnemen met de commissievoorzitter.

Ook hij vindt dat uitgeprocedeerde asielzoekers zo snel mogelijk moeten terugkeren, maar dat land moet hen ook willen ontvangen. Dat is niet voor elk land evident. Die discussie hoort ook eerder thuis in een ander parlement.

Hij heeft geen weet van Vlamingen in Oekraïne die problemen zouden hebben met hun terugkeer of in gevaar zouden zijn.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Karl VANLOUWE
Johan DECKMYN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

DCFTA	Deep and Comprehensive Free Trade Area
DKBUZA	Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken
EU	Europese Unie
FANC	Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle
FIT	Flanders Investment and Trade
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
VN	Verenigde Naties